

Making a World of difference

Een DICE hulpbron bestemd voor beoefenaars van
educatief theater en drama

Korte editie

DICE – Drama Improves Lisbon Key Competences in Education
(Drama verbetert de Lissabon Sleutelcompetenties in Educatie)

© DICE Consortium, 2010

dice

Belgrado Bergen Birmingham Brussel Boekarest Budapest Gaza
Gdansk Lissabon Ljubljana Praag Umea Wageningen

Credits & Copyright

Leden van het DICE Consortium

Consortium leider:

- Hongarije Káva Drama/Genootschap voor Theater in Educatie (Káva Kulturális Műhely) (Medewerkers voor het DICE project: Cziboly Ádám, Danis Ildikó, Nemeth Szilvia, Szabó Vera, Titkos Rita, Varga Attila)

Consortium leden:

- Nederland: Stichting Leesmij (Medewerkers voor het DICE project: Jessica Harmsen, Suzanne Prak, Sietse Sterrenburg)
- Polen: Universiteit van Gdansk (Uniwersytet Gdanski) (Medewerkers voor het DICE project: Adam Jagiello-Rusilowski, Lucyna Kopciwicz, Karolina Rzepecka)
- Roemenië: Stichting Sigma Art (Fundatia Culturala Pentru Tineret Sigma Art) (Medewerkers voor het DICE project: Cristian Dumitrescu, Livia Mohîrtă, Irina Piloş)
- Slovenië: Taka Tuka Club (Duruštvo ustvarjalcev Taka Tuka) (Medewerkers voor het DICE project: Veronika Gaber Korbar, Katarina Picelj)
- Verenigd Koninkrijk: Big Brum Theatre in Education Co. Ltd. (Medewerkers voor het DICE project: Dan Brown, Chris Cooper, Jane Woddis)

Deelgenoten:

- Tsjechische Republiek: Charles University, Praag (Medewerkers voor het DICE project: Jana Draberova, Klara Mala)
- Noorwegen: Universiteit van Bergen (Høgskolen i Bergen) (Medewerkers voor het DICE project: Stig A. Eriksson, Katrine Heggstad, Kari Mjaaland Heggstad)
- Palestina: Theatre Day Productions (Medewerkers voor het DICE project: Amer Khalil, Jackie Lubeck, Jan Willems, Dina Zbidat)
- Portugal: Technische Universiteit van Lissabon (Universidade Técnica de Lisboa) (Medewerkers voor het DICE project: Margarida Gaspar de Matos, Mafalda Ferreira, | Tania Gaspar, Gina Tome, Marta Reis, Ines Camacho)
- Servië: Centrum voor Drama in Educatie en Kunst CEDEUM (CEDEUM Centar za dramu u edukaciji i umetnosti) (Medewerkers voor het DICE project: Ljubica Beljanski-Ristić, Sanja Krsmanović-Tasić, Andjelija Jočić)
- Zweden: Cultureel Centrum voor Kinderen en Jongeren in Umea (Kulturcentrum för barn och unga) (Medewerkers voor het DICE project: Helge von Bahr, Eleonor Fernerud, Anna-Karin Kask)

Eventuele vragen kunt u richten aan de Redacteur: Chris Cooper (e-mail: chris@bigbrum.plus.com)

Eventuele vragen aangaande de Nederlandse versie kunt u richten aan: Sietse Sterrenburg, (sietse@leesmij.org)

Copyright

Dit document valt onder een "Naamsvermelding-NietCommercieel-GeenAfgeleideWerken 3.0" Internationale Creative Commonslicentie.

Samenvatting van de licentie:

U bent vrij om: het document te kopiëren, verspreiden en doorgeven onder de volgende voorwaarden:

Toeschrijving — Te allen tijde moet het werk toegekend worden aan het DICE Consortium en moet de www.dramanetwork.eu webpagina als bron van het document worden aangegeven.

Niet-commercieel – Dit werk mag niet gebruikt worden voor commerciële doeleinden.

Geen Afgeleide Werken – Dit werk mag niet worden aangepast, veranderd of uitgebreid.

Betreffende de Praktijkcases zijn afgeleide werken toegestaan zonder voorafgaande toestemming.

Elk bovenstaand punt mag worden genegeerd indien u toestemming heeft van de rechthoudende partij.

Voor hergebruik of distributie dient u aan anderen de licentievoorwaarden van dit werk duidelijk te maken met een link naar de Creative Commons webpagina hieronder.

Meer details en de volledige juridische informatie zijn beschikbaar op <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

142455-LLP-1-2008-1-HU-COMENIUS-CMP "Dit project werd gefinancierd met behulp van de Europese Commissie. Deze publicatie geeft alleen de visie van de auteur weer en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden geacht voor enig ander gebruik van de weergegeven informatie."

Inhoud

Credits & Copyright	2
Inhoud	4
Voorwoord	6
Lezershandleiding	7
A) Introductie	8
Het DICE Project – Wat is DICE? Een overzicht van het project	8
Het DICE Project—consortiumleden en partner organisaties	10
Educatief Theater en Drama – Wat is het?	15
Het DICE Project – Ons ethos	18
Onderzoeksbevindingen – Een samenvatting van de belangrijkste resultaten	23
B) Hoe educatief theater en drama sleutelcompetenties verbeteren	26
Leren leren	27
1. <i>Suitcase – drama workshop, Big Brum Theatre in Education Company</i>	27
2. <i>Obstacle Race – theater in educatie programma, Káva Drama/ Genootschap voor Theater in Educatie, Hongarije.</i>	28
Culturele expressie	29
3. <i>The Human Hand – drama workshop, Universiteit van Bergen, Noorwegen.</i>	29
4. <i>Kids for Kids – The Magic Grater, Theatre Day Productions, Gaza, Palestina</i>	30
Communicatie in de moedertaal	31
5. <i>Towards the Possible, Centrum voor Drama in Educatie en Kunst CEDEUM, Servië</i>	31
6. <i>Seeking Survival – drama workshop, Eventus TIE, Noorwegen.</i>	32

Ondernemerschap	32
7. A bunch meaning business: an Entrepreneurial Education programme, Universiteit van Gdansk en POMOST, Polen	33
8. Early Sorrows - drama workshop, CEDEUM, Servië	33
Inter-persoonlijke, interculturele en sociale competenties, en burgerschapscompetenties	34
9. De Gestolen Toets – Leesmij, Nederland	34
10. The Teacher – Theater in educatie programma, Sigma Art, Roemenië	35
Dit alles en meer...	36
11. A Window - theatre in education programme, Big Brum Theatre in Education (TIE) Company, VK	36
12. Puppets – a theater in education programme, Káva Drama/Genootschap voor Theater in Educatie, Hongarije.	37
C) Nog een rol met de dobbelstenen (DICE) – Wat u kunt doen	38
Docenten	39
Rectoren	40
Theaterartiesten	40
Studenten	41
Universitaire docenten voor dramatische kunsten of docent-training	42
beleidsmakers	43

Voorwoord

Beste Lezer

Welkom bij de DICE Educatie Hulpbron. Het DICE project heeft beoefenaars uit 12 landen samengebracht, allen werkzaam in educatief theater en drama (ETD). Het doel van ons onderzoek was om te kijken hoe ETD invloed heeft op 5 van de 8 Lissabon Sleutelcompetenties voor 'Leven Lang Leren'. Deze zijn:

- Communicatie in de moedertaal
- Leren leren
- Inter-persoonlijke, interculturele en sociale competenties en burgerschapscompetenties
- Ondernemerschap
- Culturele expressie

We zien elke competentie as deel van een geïntegreerd geheel en waarderen elk als een noodzakelijk deel van de ontwikkeling van een kind. Wij hebben ook een zesde competentie aan ons onderzoeksproject toegevoegd:

- Dit alles en meer....

Deze competentie omvat de overige 5, maar voegt een nieuwe dimensie aan ze toe, omdat het zich bezig houdt met **de universele competentie van wat het betekent om mens te zijn**. Een toenemende zorg betreffende de coherentie van onze samenleving en het ontwikkelen van democratisch burgerschap vereist een moreel kompas waarmee we ons zelf en anderen kunnen vinden in de wereld en waarmee we beginnen te revalueren en nieuwe waardes creëren; het inbeelden, voorstellen, van een gemeenschap die het waard is om in te leven, en leven met een beter inzicht over waar we naartoe gaan met vaste overtuiging over wat voor soort mensen we willen zijn. Educatief theater en drama is een sociale daad van betekenisgeving en het heeft het vermogen om het collectieve voorstellingsvermogen te doen ontbranden om dit te realiseren.

De inhoud van deze pagina's geeft onze worsteling weer om deuren te openen voor jongeren opdat ze zichzelf en hun wereld zien. Het onderliggende ethos van het DICE project (zie Het DICE Project – Ons ethos) is ontwikkeld door op basis van de manier van werken binnen dit onderzoeksproject. Het geeft onze eigen educatie en het karakter van onze samenwerking weer.

Het doel van deze Educatie Hulpbron is om te delen wat wij gaandeweg met mede beoefenaars en diegenen die nieuw zijn in dit veld hebben geleerd, hopen dat het hen aanmoedigt om zelf ook dat wat wij als belangrijk werk zien te verkennen. Jij, beste lezer, kunt reageren op wat wij bieden, kunt het uitbreiden en het ontwikkelen en je kunt je hopelijk aansluiten bij onze reis.

Chris Cooper, Redacteur

Lezershandleiding

"Making a World of Difference" is een Educatie Hulpbron, opgedeeld in drie delen.

Deel A is een inleiding op het DICE project: Wat het project inhield en wilde bereiken, de partners, ons ethos, de vorm van educatief theater en drama en de belangrijkste onderzoeksbevindingen.

Deel B is opgedeeld in zes competenties. De invloed van educatief theater en drama activiteiten op elke competentie is toegelicht door Praktijkcases, twee per competentie. In deze korte versie publiceren wij uitsluitend de samenvattingen van deze voorbeelden. Als u geïnteresseerd bent in de volledige beschrijving kunt u de langere online versie van deze publicatie downloaden.

We zien elke competentie als een deel van een geïntegreerd geheel en waarderen elke als een noodzakelijk deel van de ontwikkeling van een kind. Er is hiertussen geen oplopende volgorde of voorrang. Daarom hebben wij, om in deze geest te blijven, een dobbelsteen gerold om te bepalen in welke volgorde we de voorbeelden delen met de lezer, in plaats van ze te presenteren op volgorde van nummer. Je kunt uiteraard zelf kiezen in welke volgorde je ze leest.

Deel C – Nog een rol met de dobbelstenen (DICE) richt zich op wat jij kunt doen om het gebruik van educatief theater en drama te ontwikkelen in je eigen context en hoe jij er meer over te weten kunt komen.

A Introductie

Het DICE Project – Wat is DICE? Een overzicht van het project

DICE (“Drama Improves Lisbon Key Competences in Education”) was een internationaal project gesteund door de EU. Naast onze overige educatieve doeleinden was dit tweejarig project een crosscultureel onderzoek naar de effecten van educatief theater en drama op vijf van de acht Lissabon Sleutelcompetenties¹. Het onderzoek werd uitgevoerd door twaalf partners (leider: Hongarije, partners: Tsjechische Republiek, Nederland, Noorwegen, Palestina, Polen, Portugal, Roemenië, Servië, Slovenië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk). Alle leden worden zowel nationaal als internationaal zeer gerespecteerd en vertegenwoordigen een brede verscheidenheid van formele en niet-formele educatieve sectoren.

1 In dit document zullen we soms refereren naar de “Lissabon Sleutelcompetenties” als “Sleutelcompetenties”.

De doelen van het project waren:

- Door middel van crosscultureel kwantitatief en kwalitatief onderzoek aantonen dat educatief theater en drama een krachtige manier is om de Sleutelcompetenties te verbeteren. Het onderzoek werd uitgevoerd onder bijna vijfduizend jongeren tussen de 13-16 jaar oud.
- Het publiceren van een Beleidsdocument, gebaseerd op het onderzoek en dit te verspreiden onder de educatieve en culturele top op Europees, nationaal en wereldwijd niveau.
- Het creëren van een Educatie Hulpbron (het boek wat u nu leest) – een publicatie voor scholen, docenten en artistieke beoefenaars over de verschillende vormen van educatief theater en drama. Het verspreiden van dit pakket op Europees, nationaal en wereldwijd niveau.
- Het vergelijken van theater en drama activiteiten in het onderwijs in verschillende landen en helpen met het overbrengen van kennis door de mobiliteit van experts.
- Conferenties houden in de meeste partnerlanden om de resultaten van het project te verspreiden, en het houden van een conferentie in Brussel om de hoofdresultaten over te brengen op top EU-leiders in de relevante gebieden van kunst, cultuur, educatie en jeugd.

We onderzochten onderstaande **vijf** van de **acht** Sleutelcompetenties:

- Communicatie in de moedertaal
- Leren leren
- Inter-persoonlijke, interculturele en sociale competenties, en burgerschapscompetenties
- Ondernemerschap
- Culturele expressie

Bovendien geloven wij dat er een competentie is die niet genoemd wordt onder de Sleutelcompetenties, namelijk de universele competentie van wat het betekent om mens te zijn. Wij hebben deze competentie “Dit alles en meer” genoemd en hebben het opgenomen in de bespreking van de onderzoeksresultaten.

Deze zes competenties zijn ‘Leven Lang Leren’ competenties die noodzakelijk zijn voor de persoonlijke ontwikkeling van jongeren, hun toekomstige baan en actief Europees burgerschap.

De **hoofdresultaten** van het project zijn de Educatie Hulpbron en het Beleidsdocument en hopelijk ook een lange serie publicaties betreffende de gedetailleerde onderzoeksresultaten in de komende jaren; deze vallen buiten de schaal van dit project.

Het **innovatieve aspect** van het project is dat het het eerste onderzoek is dat de connecties tussen theater en drama activiteiten in educatie en de Sleutelcompetenties weergeeft, met de toegevoegde waarde dat de onderzoeksresultaten wijd verspreid zullen worden over de relevante gemeenschappen en belanghebbenden. Doordat veel

van de competenties niet of nauwelijks zijn onderzocht in crossculturele onderzoeken hebben we ook nieuwe meetinstrumenten moeten ontwerpen en ontwikkelen die in de toekomst nuttig kunnen blijken voor andere educatieve domeinen. Naast een paar nieuwe vragenlijsten voor kinderen, docenten, drama beoefenaars en externe raadgevers hebben we een toolkit bedacht voor onafhankelijke, objectieve observatie van educatieve dramalessen. Al het gebruikte materiaal was identiek in alle twaalf landen en hierdoor van toepassing op welke cultuur dan ook.

DICE is niet alleen maar een twee jaar durend project, maar meer een reis en een onderneming waarvan onderzoek alleen nog maar het begin is. In de afgelopen twee jaar hebben honderden mensen met ons gewerkt, van vrijwilligers tot leden van de nationale Wetenschappelijke Academies. Voor sommigen onder ons was dit project een van de meest uitdagende, misschien wel de meest uitdagende taak van onze professionele carrière, iets waarvan we hebben geleerd en waar we nog veel meer van gaan leren.

Het DICE Project – consortiumleden en partner organisaties

Hongarije: Het Káva Drama Genootschap voor Theater in Educatie is een openbare liefdadigheidsorganisatie die kunst en educatieve projecten verzorgt en is sinds 1996 werkzaam als een genootschap. Als het eerste Theater in Educatie gezelschap in Boedapest is de hoofdtaak van het gezelschap om complexe theater / drama in educatie programma's op te zetten, waarin maatschappelijke en morele problemen worden geanalyseerd door middel van interactie met de deelnemers. De jongeren zijn niet alleen toeschouwers, maar ook de schrijvers, regisseurs en acteurs van het verhaal dat wordt gecreëerd door denken, analyseren, samenpersen, transformatie en in veel gevallen door middel van het uitbeelden van bepaalde situaties. Káva richt zich op de hoogste esthetische waarden en de complexe applicatie van verschillende leervormen. Het belang en het effect van Káva's programma's voor kinderen en jongeren gaat veel verder dan de traditionele theatervormen. Onderwijs in democratie, het bestuderen van leeftijdsproblemen en maatschappelijke en morele kwesties zijn de focus van het werk. Káva gebruikt het theater als instrument om manieren te vinden om tot een dieper begrip te komen van het werken met kinderen. Het gezelschap werkt met groepen van 9-18 jarige kinderen en jongeren – van wie velen minder bevoorrecht zijn – door het hele land.

Nederland: LEESMIJ opent de discussie betreffende sociaal relevante thema's door middel van interactief theater. LEESMIJ creëert bewustzijn en doorbreekt taboes over onderwerpen zoals analfabetisme, machtsmisbruik, pesten en seksuele intimidatie. Door middel van forumtheater (geïnspireerd door Augusto Boal) overstijgt het praten en denken; het publiek wordt uitgenodigd een actieve rol aan te nemen om problemen op te lossen en mogelijk ander gedrag op het toneel uit te testen, waardoor het een oefening wordt voor het echte leven.

Polen: Universiteit van Gdansk werd opgericht in 1970. Het is het grootste hogere educatieve instituut in de regio van Pommeren. Het biedt de mogelijkheid tot het studeren in bijna dertig verschillende disciplines met meer dan honderd specialisaties. Disciplines zoals Biologie, Biotechnologie, Scheikunde, Psychologie en Pedagogie vallen onder de beste in het land. Er zijn bijna drieëndertigduizend studenten in de negen faculteiten. Het Pedagogie Instituut, welke gastheer speelt voor het DICE project op de Universiteit voor Gdansk, leidt maatschappelijk werkers, cultuur animators, docenten, etc. op. Het is de enige universiteit in Polen die een tweejarige Postdoctoraal Drama in Educatie Studie aanbiedt. Het curriculum van de studie bevat lessen als: Sociodrama, Psychodrama, Ontwikkelingsdrama, Theater Workshops, Actief Leren en Lesmethoden, etc. Het Pedagogie Instituut werkt samen met het Shakespeare Theater in Gdansk voor drama in educatie practicums voor studenten.

Roemenië: Culturele Stichting voor Jongeren SIGMA Art is een cultureel-educatief en artistiek hulpcentrum dat hulp biedt (gedrag, houding) aan jongeren, artiesten en andere organisaties met soortgelijke doelen. Opgericht in april 1995 is Stichting Sigma Art de enige Theater in Educatie groep in Boekarest, Roemenië met sterke internationale banden met soortgelijke organisaties. Gebruikmakend van dramaturgische technieken waarin sociale en morele problemen worden geanalyseerd door middel van workshops en voorstellingen worden de jongeren, naarmate de tijd vordert, volledige deelnemers en leiders van het artistieke en educatieve proces. Het volledige proces van scriptselectie en het produceren van de voorstellingen wordt nauw begeleid door professionele regisseurs, acteurs en dansers. De voorstellingen nemen vooral plaats in Sigma Arts Studio, op middelbare scholen, universiteiten, professionele theaters in Boekarest en nationale en internationale theaterfestivals. Een van Sigma's oogmerken is om een nieuwe methode van werken met volwassenen en jongeren te ontwikkelen in Roemenië dat een invloed zal hebben op sociaal vlak en succesvol bijdraagt aan sociaal insluitel. Stichting Sigma Art is voornamelijk gericht op twee hoofdactiviteiten: Educatie en Kunstvoorstellingen.

Slovenië: Društvo ustvarjalcev Taka Tuka is in het jaar 2002 opgericht na jaren van werken met dove en hardhorende kinderen en jongeren op het gebied van theater. Al snel ontdekten we dat we door middel van creativiteit een grote bijdrage kunnen leveren aan hun ontwikkeling op hun weg naar volwassenheid. Het hoofddoel van het Genootschap is ontwikkeling, onderzoek, tenuitvoerbrenging en promotie van theater en

drama als een instrument voor persoonlijke ontwikkeling en voor het aanleren van persoonlijke, sociale en emotionele vaardigheden.

De hoofdactiviteiten van de Club zijn: creatieve workshops (theater, dans en schone kunsten) voor kinderen, jongeren en volwassenen; lezingen voor mentoren, docenten van mainstream scholen en specialisten die met mensen met een achterstand werken; ouderschapsscholen; lezingen voor dove volwassenen. Er zijn meer dan 60 kinderen in de Club en jongeren zijn permanent betrokken bij verschillende activiteiten.

Verenigd Koninkrijk: Big Brum Theatre in Education Company (Big Brum) is een geregistreerde liefdadigheidsinstelling opgericht in 1982 in Birmingham, Engeland. Big Brum probeert theater in educatie programma's voor kinderen en jongeren van hoge kwaliteit te maken voor alle leeftijdsgroepen en vaardigheden, zowel op scholen als op specialistische eenheden, universiteiten, gemeenschappelijke omgevingen en kunst-locaties. Het Gezelschap is toegewijd om theater over te brengen op jongeren die hier normaal geen toegang toe hebben. Als beoefenaars werkt het Gezelschap vanuit de gedachte dat kinderen niet onontwikkelde volwassenen zijn, maar mensen in hun eigen recht. Kunst is een manier om de wereld waarin we leven te kennen en Big Brum gebruikt educatief theater en drama om samen te werken met jongeren om zo hun leven en de wereld om hen heen betekenis te geven. Big Brum heeft een 15-jarige artistieke relatie opgebouwd met de wereldberoemde Britse dramaturg Edward Bond en zijn werk en theoretische aanpak van drama heeft het artistiek model van het Gezelschap sterk beïnvloed.

Tsjechische Republiek: De Charles Universiteit, opgericht in 1348, is een van de oudste universiteiten ter wereld en behoort tegenwoordig tot een van de meest prominente educatieve en wetenschappelijke instellingen in de Tsjechische Republiek, die zowel in Europese als wereldwijde context erkend zijn. Wetenschappelijke en onderzoeks-activiteiten vormen de basis van de Doctoraal en Master programma's aan de Charles Universiteit. Meer dan 42.400 studenten studeren aan de Charles Universiteit in meer dan 270 geaccrediteerde academische programma's met 600 afdelingen.

De Educatie Afdeling speelt gastheer voor het DICE project. Drama in Educatie is een deel van De Persoonlijke en Sociale Educatie dat een van de specialisaties van de Educatie Afdeling is. We werken ook samen met De Theaterfaculteit van de Academie voor Uitvoerende Kunsten in Praag, waar onder andere drama docenten worden opgeleid.

Norwegen: De Universiteit van Bergen is een staatsinstituut voor hoger onderwijs ontstaan in augustus 1994 door de fusie van zes voormalig onafhankelijke universiteiten in Bergen, Noorwegen. Het totaal aantal studenten is ongeveer 6.000 en er zijn 600 academische en administratieve medewerkers.

De Universiteit van Bergen (Høgskolen i Bergen) is opgedeeld in 3 faculteiten: De Faculteit van Educatie, De Faculteit van Technische Wetenschappen, en De Faculteit

van Gezondheid en Sociale Wetenschappen. De Universiteit heeft een sterke traditie binnen de docentenopleiding in de kunsten: drama, dans, muziek, beeldende kunst en Noors (taal en literatuur). De Faculteit van Educatie heeft een centrum voor kunst, cultuur en communicatie (SEKKK).

De Drama Afdeling is een pionier op het gebied van drama educatie in Noorwegen sinds 1971 toen de eerste één-jarige voltijdse cursus voor drama docenten in de Scandinavische landen werd opgericht. De afdeling biedt een scala aan drama lessen, van introductie tot drama in de algemene docentenopleiding, tot Bachelor-niveau lessen en een tweejarige Masteropleiding voor drama educatie.

Palestina: Theatre Day Productions (TDP)

“Ik ga naar het theater, omdat ik iets nieuws wil zien, wil denken, geraakt wil worden, in vraag wil stellen, wil genieten, wil leren, gechoqueerd wil worden, geïnspireerd wil worden, kunst wil aanraken.”

TDP wil ervoor zorgen dat drama, theater en creatieve activiteiten een normaal deel van het leven van jongeren in Palestina vormt, zodat kinderen hun individuele stem, hun eigenheid, kunnen vinden en hun creatieve leven kunnen ontdekken.

De Arabische naam van het gezelschap, “Ayyam Al Masrah” (Theater Dagen) komt voort uit de gedachte dat, ooit, elk Palestijns kind tenminste één ‘theaterdag’ heeft gedurende zijn of haar schooljaar. TDP maakt stukken met volwassenen en treedt op voor kinderen. Wij maken ook toneelstukken met kinderen die voor kinderen optreden. TDP heeft zowel een jongerentheatergezelschap en een acteuropleidingsprogramma opgezet. Het programma wordt uitgevoerd op regionale basis: momenteel in de Gazastrook en in de Westbank.

Portugal: De missie van de **Technische Universiteit van Lissabon (UTL)** is het promoten, ontwikkelen en doorgeven van wetenschappelijke, technische en artistieke kennis naar de hoogste maatstaven door middel van het aanmoedigen van onderzoek, innovatie en ondernemerschap en aanpassing aan de veranderende eisen van de samenleving betreffende ethiek, cultuur en internationalisatie.

UTL is een 21e-eeuwse Europese onderzoeksuniversiteit, met oog op de nieuwe uitdagingen gesteld door de samenleving en is een leider op het gebied van kennis, waar professionals en onderzoekers getraind worden naar de hoogste maatstaven. De Faculteit van Menselijke Kinetica (FMH) is de oudste sport- en lichamelijke opvoedingsfaculteit in Portugal. Het werd deel van de Technische Universiteit van Lissabon in 1975. Het is de vrucht van diens lange geschiedenis, gemarkeerd door opeenvolgende herformuleringen van diens doelen en door diens aanpassing aan de

eisen van de samenleving zoals deze werden geïnterpreteerd door de instituten die eraan voorafgingen – Het Nationale Instituut voor Lichamelijke Opvoeding (INEF) van 1940 tot 1975 en het Hoger Instituut voor Lichamelijke Opvoeding (ISEF) tot aan 1989. Oorspronkelijk was het een instituut dat zich richtte op lichamelijke opvoeding op scholen, met een sterke nadruk op pedagogie. Tegenwoordig staat de faculteit open voor een breder scala aan studie-interessegebieden in verschillende sectoren van de samenleving - het educatief systeem, sport, gezondheid, industrie en de kunsten - waarmee het samenwerkt op een levendige en vruchtbare manier.

Servië: NGO CEDEUM Centrum voor Drama in Educatie en Kunst is opgericht op 29 oktober 1999, maar de oprichters werkten de laatste vijftig jaar al aanhoudend in dit veld als promotors van drama/theater in educatie en de kunsten. CEDEUM verzamelt experts op dit gebied in Belgrado en heeft een wijdverspreid netwerk van deelgenoten, zowel uit Belgrado als uit het hele land. Het doel van CEDEUM is verdere promotie van drama en theater in alle aspecten van educatief, artistiek en maatschappelijk werk door middel van projecten, workshops, lezingen, bijeenkomsten van experts en werkpresentaties. CEDEUM is vooral betrokken bij het opleiden van docenten en training van kunstenaars, en lezingen en trainingprogramma's gebaseerd op de Drama in Educatie en Theater in Educatie methode voor peuterschooldocenten en docenten van basis- en middelbare scholen in Servië. De CEDEUM experts zijn actief betrokken bij het proces om drama in scholen te krijgen en hebben een actieve rol in het beïnvloeden van het nationale beleid voor promotie van en kennismaking met drama activiteiten in het educatieve en culturele systeem en maatschappelijk werk. CEDEUM is ook medeorganisator van "Bitef Pollyphony": een speciaal drama/theater programma binnen het Belgrado Internationaal Theater Festival (BITEF) - New Theatrical Trends (half september) dat zich richt op nationaal, regionaal en internationaal verkeer van drama/theater ervaringen, samenwerking, netwerken, workshops en werkpresentaties op het gebied van de kunsten, educatie en maatschappelijk werk. CEDEUM is lid van het Nationaal Centrum van IDEA – International Drama/Theatre and Education Association (Het Internationaal Drama/Theater en Educatie Genootschap).

Zweden: Cultureel Centrum voor Kinderen en Jongeren in Umeå ontwikkelt en ondersteunt culturele activiteiten voor Umeå's jongere generatie. Dit betreft ondersteuning- en samenwerkingsnetwerken in dit gebied, training tijdens het werk in relevante gebieden voor docenten en anderen die in contact komen met kinderen en jongeren gedurende hun werk, culturele programma's voor peuterscholen en andere schooltypes en publieke optredens voor kinderen en gezinnen.

Culturele educatieve projecten worden op scholen gehouden en in de vorm van training en ondersteuning voor docenten die zijn betrokken in creatieve activiteiten voor kinderen en jongeren. De “Teatermagasinet” dramagroepen voor kinderen en jongeren in de leeftijdsgroep van 10 tot 19 jaar zijn een groot aspect van de werkzaamheden. Ook zijn theatergroepen voor fysiek gehandicapte kinderen een grote prioriteit, en het gebruik van Theater in Educatie. Elk jaar vindt in mei een dramafestival met alle kinderen plaats. Umeå is de grootste stad in Noord-Zweden en ook een van de snelst groeiende steden. Umeå heeft twee universiteiten en een bevolking van 114.000, met een gemiddelde leeftijd van 38. Meer dan de helft van de mensen die hier wonen, komt van buiten de regio. Samen met Riga wordt Umeå de Culturele Hoofdstad van Europa in 2014. Umeå wil zichzelf graag neerzetten als een van Europa’s vele culturele hoofdsteden. Een trotse, vooruitdenkende stad in een geïntegreerd en divers Europa gebouwd op participatie en gezamenlijke totstandkoming, gekarakteriseerd door nieuwsgierigheid en passie. Het Umeå 2014 programma is geïnspireerd door de acht Sami seizoenen en het jaar zal veel mogelijkheden bieden voor inspirerende ontmoetingen en culturele uitwisselingen.

Om in contact te komen met een van de consortiumleden, kunt u kijken op www.dramanetwork.eu

Educatief Theater en Drama – Wat is het?

De kinderen kijken naar de interactie tussen een vluchtelingmeisje, Amani, en een jongen, George, in een verlaten treinstation. Amani en George worden gespeeld door twee acteurs in rol. De interactie is doordrongen van spanning. Amani is bang, George is agressief – hij is ook bang. Ze kunnen niet met elkaar praten. Een van de leerlingen, een meisje van zeven, een meisje die vaak stil, of zelfs afstandelijk, is, tikt een van de volwassenen die werken in het programma op de schouder. “Ik weet wat het probleem is,” zegt ze. De volwassene trekt de aandacht van de acteur die het programma vooruit helpt, aangevend dat het kind bereid is om haar begrip met de rest van haar gelijken te delen. “Zijn verhaal is haar verhaal,” observeert ze in stil zelfvertrouwen, “en haar verhaal is zijn verhaal, maar ze hebben dat niet door.” Het belang was duidelijk voor iedereen in de zaal; het werd overwogen in een veelbetekenende stilte. Het was nu de taak voor iedereen die meedeed om dit begrip uit te diepen en te delen met George en Amani. Dit was pas écht drama.

Suitcase (koffer) – een Theater-in-Educatie stuk voor kinderen tussen 5 en 7 jaar.

Het drama van – Alsof

Laten we beginnen met een brede definitie van de betekenis van drama, wat uit het Griekse woord *Dran* (doen) voortkomt. Drama is iets van *betekenis* dat wordt ‘gedaan’ of

gespeeld. In ons werk betekent het acties die worden onderzocht in tijd en ruimte in een fictieve context.

Drama en theater is een gedeelde ervaring onder diegenen die eraan meedoen, ofwel als deelnemer of als publiek, waar ze ongelooft opschorten en zich inleven en gedragen **alsof** ze anders zijn dan ze eigenlijk zijn in een andere plaats op een andere tijdstip. Er zijn veel aspecten van de verbeelde ervaring van alsof.

Drama is een geraamde activiteit waarin het invullen van rollen de deelnemers de mogelijkheid geeft om te denken en/of zich te gedragen **alsof** zij zich in een andere context bevinden en om te reageren **alsof** zij betrokken zijn in een andere groep van historische, maatschappelijke en inter-persoonlijke relaties. Dit is de bron van dramatische spanning. We beelden ons in drama het echte in om de menselijke conditie te onderzoeken.

Een rol spelen in een toneelstuk, of een rol spelen in een drama is een mentale houding, een manier om twee werelden tegelijk in gedachten te houden: de echte wereld en de wereld van de dramatische fictie. De betekenis en waarde van het drama komt voort uit de dialoog tussen deze twee werelden en de menselijke onderwerpen achter diens representaties: het echte en het uitgebeelde; de kijker en de deelnemer; de acteur en het publiek. Zelfs in een uitvoering laten we niet simpelweg iets aan anderen zien, maar we zien ook onszelf en daarom is drama een daad van 'zelfcreatie'.

DICE – Educatief Theater en Drama

Het scala aan werk dat het onderwerp vormde voor dit onderzoeksproject was zowel rijk als divers. Het betreft een variëteit aan processen en uitvoeringselementen in een verscheidenheid aan contexten, gebruikmakend van verschillende vormen en visies op drama en theater. Toch delen we een gezamenlijke zorg voor de behoeften van jongeren. Daarnaast zien we ons werk binnen een educatief raamwerk, of dit nou in een school is of in een andere leeromgeving, zoals een theater en dramagroep of club. Daarom hebben we de generieke term *educatief theater en drama* (ETD) overgenomen om het werk te omschrijven wat wordt gedaan door de partners binnen het DICE project.

Waarom maken we onderscheid tussen theater en drama?

Het onderzochte werk in deze publicatie, en we vermoeden dat dit ook geldt voor het werk van drama beoefenaars waar dan ook, verloopt langs een continuüm met enerzijds een proces, doorlopend naar verkennen, delen, creëren, presenteren en beoordelen naar een uitvoering toe anderzijds. Het fundamentele verschil tussen de twee uiteinden van het spectrum is het verschil tussen *proces* en *product*.

De focus bij het creëren van en schaven aan een **theaterstuk** ligt op het publiek. Het proces van theater maken kan uit zichzelf educatief zijn – het is nodig te begrijpen wat we tonen aan een publiek; we leren vaardigheden om een toneeltekst te presenteren – maar de *functie* van theater, ongeacht wat een individu van een optreden meekrijgt is om aan anderen iets te laten zien.

Echter, een voorstelling heeft diepte nodig om een gebeurtenis te worden in plaats van een leeg effect. Theater kan geen theater zijn tenzij de acteur bewust gescheiden is binnen de esthetische ruimte, zowel zelf als niet-zelf – ik en niet-ik; tenzij er een scheiding is tussen esthetische ruimte en het publiek; tenzij de dramatische gebeurtenis de meest extreme situaties, dilemma's en emoties betreffende het scala aan menselijke ervaringen wordt geopenbaard aan het publiek – of ze nu spiritueel, emotioneel, psychologisch, maatschappelijk, fysiek, etc. zijn.

Verwijzend naar Eric Bentley: ²

In theater speelt A (de acteur) B (de rol/het optreden) voor C (het publiek) die de begunstigde is.

Anderzijds houdt **Drama** zich niet zo bezig met het aanleren van theatervaardigheden of productie, maar meer met de constructie van ingebeelde ervaring. Drama creëert dramatische situaties bedoeld voor verkenning door de deelnemers. Het nodigt hen uit om meer te weten te komen over het proces van totstandkoming van de situatie, om perspectieven te wisselen in het hier en nu, om problemen te identificeren en soms op te lossen en om ons begrip van die problemen uit te diepen.

De focus ligt op het proces: het is een sociale activiteit die rekent op veel stemmen en perspectieven en op rolaanname; het richt zich meer op een taak dan op individuele belangen; en het geeft deelnemers de kans om te kijken met nieuwe ogen. Deze aanpak creëert een mogelijkheid om concepten, kwesties en problemen die centraal staan in de menselijke conditie te peilen en geeft ruimte voor reflectie om zo tot nieuwe inzichten over de wereld te komen.

Drama houdt zich meer bezig met het kind een doorgeleefde ervaring te bieden, met het vastgestelde moment, en minder met het spelen van een gerepeteerd moment. Het beweegt zich langs een educatief continuüm welke vele vormen omhelst; van simpel rollenspel wat dicht bij kinderspel ligt tot volledig gestructureerd delen (inclusief tonen). Echter, de focus blijft op het identificeren van leermogelijkheden en hoe deze georganiseerd dienen te worden.

2 Bentley, Eric (1964). *The Life of Drama*. New York: Applause Theatre Books.

In drama is A (de acteur) tegelijkertijd B (rol) en C (publiek) door middel van participatie en observatie in een proces van gewaarwording (een proces van zowel observeren als deelnemen).

Educatief gesproken leidt een deel van ons werk jongeren op in theater- en dramavaardigheden zodat zij in een theater kunnen optreden of deze vaardigheden kunnen doorgeven door middel van onderwijs. Maar er is ook een grotere zaak en een breder potentieel voor educatief theater en drama: om dramatische kunst te gebruiken om gedachten en gevoelens te verbinden zodat jongeren onderwerpen kunnen verkennen en daarover kunnen reflecteren, nieuwe ideeën kunnen testen en uitproberen, nieuwe waarden kunnen creëren en zelfstandigheid en trots kunnen opbouwen.

Het DICE Project – Ons ethos

*“Ik ga naar het theater, omdat ik iets nieuws wil zien, wil denken, geraakt wil worden, wil betwisten, wil genieten, wil leren, gechoqueerd wil worden, geïnspireerd wil worden, kunst wil aanraken.” - **Kind in Palestina***

*“Het helpt wanneer je niet meer weet wat je moet zeggen; als je het uitbeeldt kunnen mensen zien wat je denkt. Maar wanneer je het [alleen] zegt, denken ze alleen maar ‘mmm, OK’ - ze snappen het niet echt. Ik denk dat mensen het fijner vinden om te leren wanneer ze praktische dingen doen en niet gewoon zitten te schrijven of te luisteren.” - **Kind in Birmingham***

*“Een kind kan alle vaardigheden van een gesloten maatschappij absorberen en toch niet de vaardigheid hebben om waarden van die samenleving te beoordelen of te bekritisieren. We zouden andere manieren nodig moeten hebben om de geest van een kind te openen voor diepere vragen over de samenleving en het menselijk bestaan, niet alleen om het kind uit te dagen, maar ook om het kind ons en onze cultuur uit te laten dagen. Misschien is er iets belangrijker dan de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden, misschien kunnen we zelfs het jongste kind helpen om op reis te gaan op een zoektocht naar wijsheid, de ontwikkeling van dat kind zijn eigen waarden en levensfilosofie.” - **Teaching Children to Think, Robert Fisher (1990)***

Gelijkgestemde artistieke pedagogen

Het onderliggende ethos van het DICE project is ontwikkeld in de praktijk van het onderzoeksproject zelf. Het geeft onze eigen leerweg, de geest van onze samenwerking en het doorlopend proces waarin we zitten weer door middel van educatief theater en

drama. We claimen niet de absolute autoriteit op het gebied van theorie en praktijk van educatief theater en drama te zijn. We zijn een groep artistieke onderwijzers en kunsteducatie pedagogen die samen zijn gekomen, omdat we een aantal fundamentele waarden gemeen hebben die de basis vormen van ons werk. De voornaamste is een toewijding om de jeugd op te voeden en te ontwikkelen; als dramatische kunstonderwijzers en beoefenaars werken we met jongeren en leiden we anderen op om hetzelfde te doen. We vertrekken vanuit de gedachte dat kinderen en jongeren niet onontwikkelde volwassenen zijn, maar mensen die rechten hebben en rechtvaardig behandeld dienen te worden en gelijke kansen gegeven dienen te worden. We erkennen dat de maatschappij maar al te snel zijn verantwoordelijkheid om jongeren op deze manier te behandelen opgeeft.

De behoefte aan verandering

“Er is een steeds groter wordende zorg aangaande maatschappelijke cohesie en het ontwikkelen van democratisch burgerschap; hiervoor moeten mensen geïnformeerd, bezorgd en actief zijn. De kennis, vaardigheden en opvattingen die iedereen nodig heeft veranderen als een resultaat hiervan.”

- Voorstel voor een Aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad betreffende sleutelcompetenties voor leven lang leren, p3.

Als we goed beargumenteerde zorgen over ‘maatschappelijke cohesie en het ontwikkelen van democratisch burgerschap’ moeten behandelen, dan geloven we dat er een behoefte is aan een nieuw paradigma in educatie; een benadering die voorbij gaat aan het transmissiemodel dat op dit moment overheerst en dat vereist dat het kind ‘kant-en-klare’ testbare kennis leert waarbij de focus vooral ligt op het slagen van tests. Docenten vinden het steeds moeilijker om de jonge, zich ontwikkelende, mensen achter de doelcijfers en het beoordelingsproces te zien. En voor degenen die het wel zien wordt het door steeds restrictievere en voorgeschreven curricula zeer moeilijk om toegang te krijgen tot deze jonge mensen. Dat veel docenten het toch doen is een testament van hun betrokkenheid met hun leerlingen en hun educatie. Programma's zoals PISA (Het Programma voor Internationale Studenten Beoordeling)³, dat zich als doel stelt om educatief beleid en resultaten te ‘verbeteren’ door middel van periodieke evaluaties, richten zich op het soort metingen die reductief zijn en potentiële ontwikkeling niet kan meewegen.

3 PISA, gecoördineerd door de Organisatie voor Economische Coöperatie en Ontwikkeling (OECD), is een wereldwijde evaluatie van de academische prestatie van 15-jarige scholieren. Het werd geïntroduceerd in 2000 en wordt elke drie jaar herhaald.

Als men gelooft dat slechte prestaties in het educatieve systeem hoofdzakelijk worden veroorzaakt door het falen van de beoordeling van docenten en leerlingen, dan is het creëren van betere meetinstrumenten om te bestuderen hoe leerlingen presteren in geletterdheid, wiskundige basiskennis en wetenschap een logische stap. De educatieve cultuur kampt echter met andere en een veel serieuzere reeks van problemen.

Er zijn in wezen twee manieren waarop wij ons begrip van de wereld organiseren en beheren: logisch wetenschappelijk denken en narratief denken.⁴ Het traditionele educatieve systeem is verbonden met het eerste en behandelt narratieve kunsten als een 'toegevoegde waarde' in plaats van een noodzakelijkheid. Maar het is in de narratieve modus dat men een identiteit kan opbouwen en een plek kan vinden in de eigen cultuur. Educatie moet ook deze modus van denken en doen cultiveren en het voeden; onze toekomstige maatschappij hangt hiervan af. Er moet een fusie komen tussen beide modi van denken om actieve burgers van de toekomst te creëren.

De kracht van educatief theater en drama

Educatief theater en drama kan een dynamisch instrument zijn voor het bereiken van een fusie van deze twee denkwijzen; een holistische aanpak voor het kind dat leren zowel onderbouwt als in een context plaatst op maatschappelijk en historisch niveau.

In educatief theater en drama is onze betrokkenheid zowel intellectueel als emotioneel, wat ervoor zorgt dat leren affectief wordt. We kunnen niet simpelweg ons begrip 'geven', echt begrip wordt gevoeld. Alleen als het begrip gevoeld wordt kan het in onze geest geïntegreerd worden en onze waarden vormen.

Educatief theater en drama geeft je het lot in eigen handen en cultiveert zelfstandigheid en creëert zelfachting. In het op hoog tempo draaiende dagelijks leven is het moeilijk om ons 'zelf' te zien vanuit een situatie en om controle over onze gedachten en gevoelens te behouden. Als we in dramamodus werken, ontwikkelen we onze 'ik-toeschouwer', een vaardigheid om in gedachten te houden in een bepaalde situatie. Dit helpt ons om verantwoordelijkheid voor onszelf te nemen; als we dit niet kunnen doen, kunnen we geen verantwoordelijkheid voor anderen nemen.

4 Zie Bruner, Jerome (1996). *The Culture of Education*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

In plaats van angst voor de ‘ander’ te voelen, wat vooroordelen en haat met zich meebrengt, moedigt educatief theater en drama ons aan om te verkennen hoe anderen denken en zich voelen. Het ‘in iemands schoenen kunnen stappen’ creëert empathie; zonder empathie is tolerantie en begrip veel moeilijker om te verkrijgen.

Educatief theater en drama cultiveert de verbeelding, gebruikmakend van onze unieke menselijke capaciteit om het echte in te beelden en het mogelijke voor te stellen. Het eerste levert veiligheid, de laatste vrijheid. Deze dialectiek bevrijdt de geest van de tirannie des heden. Educatief theater en drama is de verbeelding in actie.

Ratio kan onhartelijk functioneel zijn, maar doordrongen met verbeelding verandert het de manier waarop we denken: we kunnen creatief en menselijk redeneren. Alle gebieden van de menselijke gedachten en acties vereisen de creativiteit die met de verbeelding meekomt, om voorbij de feiten en de verkregen informatie te gaan.

De verbeelding creëert menselijke waarden – en nooit eerder heeft de maatschappij zo een nood gehad om dit te gebruiken, om creatieve oplossingen te vinden voor menselijke problemen, om na te denken over de maatschappij en waarom het het waard is om er in te leven, tegelijkertijd nieuwe mogelijkheden inbeeldend met een beter idee van waar we naartoe gaan en met diepere overtuigingen over wat voor soort mensen we willen zijn.

De verbeelding is een leerinstrument dat gebruik maakt van hogere gedachteprocessen die een diepere penetratie van elk onderwerp dat verkend wordt kan veroorzaken; de acquisitie van nieuwe kennis en concepten wordt verrijkt.

Democratisch burgerschap kan goed gediend zijn door participatie in educatief toneel en drama activiteiten, dat van nature zowel sociaal als gezamenlijk is. Als het EU voorstel betreffende sleutelcompetenties voor levenslang leren probeert om persoonlijke voldoening en meerekening te voorzien, dan moeten onze burgers hun perspectieven verbreden naar een wereldbeeld dat fundamentele vragen stelt over wat het betekent om mens te zijn. Als educatief theater en drama een overkoepelend onderwerp hebben is het wel dit. Er is een symbiotische relatie tussen drama en democratie, welke begon in klassiek Griekenland. Antigone, Medea, Orestes, Oedipus e.a. dramatiseerden menselijke ervaringen en deelden de problemen van het mens zijn. Drama gaf een stem aan hen die voornamelijk niet gehoord werden in de maatschappij, zoals vrouwen en slaven of slachtoffers en de verslagenen. Het theater functioneerde als een ware democratische publieke ruimte, een ruimte voor reflectie die het ethos van de Griekse maatschappij betwistte. Educatief theater en drama heeft een traditie als erfenis gekregen en biedt een veilige publieke ruimte (veilig omdat het fictief is in plaats van echt) die zowel bepalend als reflectief is voor jongeren om een gevoel van ‘zelf’ op sociaal en psychologisch vlak te leren en te ontwikkelen.

De toekomstige burgers moeten wereldburgers zijn in plaats van alleen maar staatsburgers. Educatief theater en drama maakt de menselijke ervaring universeel, het overschrijdt grenzen en voedt interculturalisme en rust ons beter uit om uitdagingen die gecreëerd zijn door globalisatie aan te gaan. Educatief theater en drama richt zich op het reageren op de veranderende behoeften van de maatschappij; ethisch, cultureel en intercultureel.

Het paradigma van educatief theater en drama geeft jongeren hun individuele en collectieve stem. Er zijn geen goede of slechte antwoorden op complexe vragen die gaan over hoe we ons leven leven en de wereld zien. De wereld is een open vraag en niet een vaste vraag met een kant-en-klaar antwoord. In de narratieve denkmodus zijn studenten niet imiterend, maar wordt hen juist het initiatief gegeven waarmee ze rentmeesters van hun eigen educatie worden.

Ons werk

Het werk van de DICE projectpartners gebruikt educatief theater en drama om samen te werken met jongeren om ze zo te helpen om hun leven en de wereld om hen heen betekenis te geven. In ons dagelijks werk met kinderen en jongvolwassenen wordt educatief theater en drama gebruikt om een dieper begrip van veel verschillende vragen en complexe problemen te vinden. Het creëert maatschappelijk bewustzijn en doorbreekt taboes, het creëert ruimte (door uitvoering, participierend drama en workshop activiteiten) om maatschappelijke en morele problemen te analyseren.

Educatief theater en drama is zo een krachtig instrument, omdat het is gebaseerd op tekst, beeld en beweging: een beeld blijft langer in het hoofd hangen, lang nadat de woorden zijn vergeten. We leren vaak het beste door doen en educatief theater en drama is bepalend – ervaren in het moment. Ons werk probeert vaak, naarmate de tijd vordert, om deelnemers in staat te stellen leiders van het artistieke en educatieve proces te worden. We werken met kinderen en jongeren in staats- en openbare scholen, speciaal onderwijs en naschoolse activiteiten. De deelnemers hebben verschillende sociale en economische achtergronden en andere behoeften: sommige zijn doof of slechthorend, anderen hebben leerproblemen of emotionele- en gedragsproblemen, weer anderen zijn vaak bestempeld als ‘minder bekwaam’ of academische mislukkingen. Dagelijks ervaren we steeds weer dat ons werk elk kind leert om het heft in eigen handen te nemen, omdat het veelomvattend is en omdat in educatief theater en drama jongeren ‘boven zichzelf uitstijgen’.

Onderzoeksbevindingen – Een samenvatting van de belangrijkste resultaten

Het DICE onderzoek was een longitudinaal crosscultureel onderzoek, wat eigenlijk betekent dat we de effecten van educatief theater en drama in verschillende culturen (crosscultureel) over een tijdsperiode (longitudinaal) hebben gemeten.

Zoals eerder samengevat in Het DICE Project – wat is DICE? Samengevat onderzochten we de onderstaande **vijf** van de acht **Lissabon Sleutelcompetenties**:

- Communicatie in de moedertaal
- Leren leren
- Inter-persoonlijke, interculturele en sociale competenties, en burgerschapscompetenties
- Ondernemerschap
- Culturele expressie

En we hebben onze eigen competentie toegevoegd:

- Dit alles en meer, of de universele competentie van wat het betekent om mens te zijn

en we hebben dit in de discussie van de onderzoeksresultaten meegenomen.

In de einddatabase hebben we data van totaal 4.475 studenten uit 12 verschillende landen die hebben meegedaan in 111 verschillende typen drama programma's. We hebben data verzameld van de studenten, hun docenten, theater en drama programmaleiders, onafhankelijke waarnemers, externe raadgevers en ook van prominente theater en drama experts. Het onderzoeksontwerp was complex, de onderzoeksgroep groot en divers en gedetailleerde resultaten staan gepland om in de komende jaren gepubliceerd te worden.

Wat vertelt het onderzoek ons over die studenten die regelmatig deelnemen aan educatief theater en drama activiteiten?

Hieronder volgt een korte samenvatting: vergeleken met medeleerlingen die niet hebben deelgenomen aan de educatieve theater en drama programma's hebben degenen die wel hebben deelgenomen

- een betere beoordeling gekregen van hun docenten op alle punten,
- een meer zelfverzekerd gevoel betreffende het lezen en begrijpen van taken,
- voelen zich zelfverzekerder in het communiceren,
- een grotere kans om zich creatief te voelen,
- meer plezier in het naar school gaan,
- meer plezier in schoolactiviteiten,

- een beter begrip van probleemoplossing,
- een betere manier van met stress omgaan,
- significant meer tolerantie voor minderheden en buitenlanders,
- als resultaat dat ze actievare burgers zijn,
- meer interesse getoond in stemmen op elk niveau,
- meer interesse in deelname aan publieke zaken,
- meer empathie, zorgzaamheid naar anderen toe,
- als resultaat dat ze beter in staat zijn hun standpunt te veranderen,
- als resultaat dat ze innovatiever en ondernemender zijn,
- getoond meer plannen te hebben en meer toewijding ten aanzien van hun toekomst,
- meer bereidheid om deel te nemen aan welk genre van kunst en cultuur dan ook en niet alleen de podiumkunsten, maar ook schrijven, muziek maken, film, handarbeid, en het bezoeken van allerlei kunst- en cultuuractiviteiten,
- als resultaat dat ze meer tijd op school besteden, meer tijd besteden aan lezen, huiswerk maken, spelen en praten, meer tijd besteden met familieleden en zorgen voor jongere broers of zussen, daarnaast kijken ze minder TV en spelen ze minder computerspellen,
- als resultaat dat ze meer voor hun familie doen, eerder een parttime baan hebben en meer tijd spenderen met creatieve bezigheden, alleen of in een groep. Ze gaan vaker naar het theater, tentoonstellingen en musea, en de bioscoop, maar gaan ook vaker wandelen of fietsen,
- als resultaat dat het waarschijnlijker is dat ze de centrale figuur zijn in de klas,
- een beter gevoel voor humor,
- als resultaat dat ze zich thuis beter voelen.

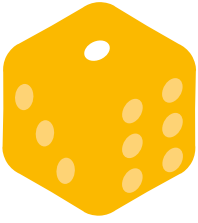
Als u meer wilt weten over de details betreffende de onderzoeksmethode en de resultaten, lees dan Sectie B van het tweelingboek: *“The DICE has been cast – onderzoeksresultaten en aanbevelingen over educatief theater en drama”*.

B

Hoe educatief theater en drama sleutelcompetities verbeteren

Elke Praktijkcase is een reflectie van het ontwikkelingsniveau dat de partners hebben bereikt; het is een poging om aan te geven hoe wij de rol van educatief theater en drama en onze uitvoering als artiest onderwijzers zien.

In deze korte versie, publiceren wij uitsluitend de samenvattingen van deze voorbeelden. Als u geïnteresseerd bent in de volledige beschrijving kunt u de langere online versie van deze publicatie downloaden.

Leren leren

Definitie: 'Leren leren' is de gave om het leren na te streven en erin te volharden. Individuen zouden de mogelijkheid moeten hebben om hun eigen leerproces te organiseren, inclusief door middel van effectief tijd- en informatiemanagement, zowel individueel als in groepen. De competentie omvat bewustzijn van iemands leerproces en behoeften, het identificeren van beschikbare mogelijkheden en de gave om met obstakels te overwinnen om succesvol te leren. Het betekent het behalen, verwerken en assimileren van nieuwe kennis en vaardigheden, maar ook het zoeken naar en het gebruiken van leiding. Leren leren houdt leerlingen bezig om voort te bouwen op voorgaande leer- en levenservaringen om zo gebruik te maken van kennis en vaardigheden in verschillende contexten en deze toe te passen – thuis, op het werk, of in het onderwijs en tijdens training. Motivatie en zelfvertrouwen zijn cruciaal voor de competentie van een persoon.

1. Suitcase – drama workshop, Big Brum Theatre in Education Company

Elke koffer vertelt een verhaal en deze participatieve workshop verkent het verhaal van een migrant/vluchteling, met een koffer als centraal object. Het is één sessie die bestaat uit 6 onderdelen. Het begint met het maken van een plek van waaruit de deelnemers het verhaal opbouwen.

Er is geen voorafgesteld einde of gewenste uitkomst. Er zit een gestructureerde volgorde in de workshop, maar ook grote vrijheid waarbinnen de deelnemers creatief kunnen zijn. De structuur ontwikkelt zich dus als reactie tot wat de jongeren doen en hoe ze het materiaal interpreteren. Er is geen 'boodschap' die de Gespreksleider moet meegeven. De Gespreksleider is de tussenpersoon tussen de groep en de situatie (de wereld van het drama en de verschillende betekenislagen) die de deelnemers assisteert om redenen te zoeken (begrip) door middel van het gebruik van de verbeelding. De workshop is bedoeld om twee functies te hebben: om een ruimte te creëren voor de jongeren om hun waarden te testen en om een proces van leren leren mogelijk te maken, waarin de jongeren

actieve instrumenten in hun eigen leerproces worden, nieuwe kennis en vaardigheden assimileren in hun eigen levenservaring om zo de uitdaging die het materiaal biedt aan te gaan, maar ook om bewust te worden van het individuele en collectieve leerproces en verantwoordelijkheid te nemen voor de uitdieping en verkenning van het materiaal.

Deze versie van Suitcase is ontworpen om geleid te worden door één docent/artiest onderwijzer. De sessie verkent de situatie door middel van het concept van de plek, het gebruik van objecten en bovenal het Drama Event (DE), wat refereert aan de uitoefening van object-cathexis om constant de betekenis van een situatie te herconstrueren.

2. *Obstacle Race – theater in educatie programma*, Káva Drama/Genootschap voor Theater in Educatie, Hongarije.

De Obstacle Race is een Educatief Theater en Drama (ETD) programma voor jongeren tussen de 14 en 16 jaar oud over menselijke vrijheid en situaties waarin mensen gevangen zitten. Het kernprogramma duurt 120 minuten en onderzoekt de relatie tussen school en democratie door het gebruik van theater en drama als pedagogische instrumenten. In veel gevallen steunt het stuk op de improvisatie van de deelnemers en de acteurs.

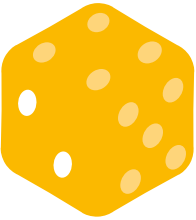

Met de première gedurende het 2009/2010 schooljaar was dit programma een samenwerking tussen Káva Drama / Genootschap voor Theater in Educatie en Krétakör Theatre (“Krijtcirkel”, een van de internationaal meest erkende onafhankelijke Hongaarse theaters; regisseur: Árpád Schilling). Het programma is in totaal 12 keer uitgevoerd op verschillende middelbare scholen in Boedapest en verder in het land.

Het programma is een experiment om nieuwe ETD vormen te vinden en een nieuw model op te zetten: het omvat veel onconventionele, experimentele elementen (vergeleken met conventioneel Hongaarse uitvoeringen) zowel in termen van theater als dramapedagogiek.

Het programma is een verruimd drama rollenspel uitgevoerd binnen het schoolgebouw, gebruikmakend van de beschikbare ruimtes (klaslokalen, eetzaal, foyer, het kantoor van de rector, etc.). Drama docenten en studenten zijn continu in hun rol en alle rolveranderingen gebeuren met zeer korte pauzes of zelfs zonder het programma stop te

zetten. Niet alleen docenten, maar ook leerlingen zijn toegestaan en worden aangemoedigd om van rol te wisselen (van leerling naar docent naar ouder en terug). “Het toneelstuk” is eigenlijk het drama dat zich ontvouwt door het rollenwerk. Het gebruikt theatraliteit, maar is geen theaterstuk, ondanks het feit dat er een paar uitvoeringsmomenten zijn die zijn gerepeteerd door de acteurs. Het project is meerdere malen opgenomen en er zijn twee documentaires gemaakt.

Culturele expressie

Definitie: Waardering van het belang van de creatieve expressie van ideeën, ervaringen en emoties in een scala van media, waaronder muziek, uitvoerende kunsten, literatuur en de beeldende kunsten.

Vaardigheden: Zelfexpressie door de variëteit aan media [...].

Vaardigheden omhelzen ook de gave om je eigen creatieve en expressieve zienswijzen te koppelen aan de mening van anderen.

Houding: Een grote identiteitszin is de basis van respect en [een] open houding ten opzichte van de diversiteit van culturele expressie.

3. *The Human Hand* – drama workshop, Universiteit van Bergen, Noorwegen.

Deze dramaworkshop is gemaakt met Rembrandt's *Anatomische les van Dr. Nicolaes Tulp* (1632) als pre-tekst. Het speelt zich af in de 17e eeuw in Europa – de Gouden Eeuw

Afbeelding 1:
Rembrandt van Rhijn:
Anatomieles van Dr. Nicolaes
Tulp (1632) (Eigendom van het
Mauritshuis, Den Haag)

voor culturele expressie van beeldende kunst en muziek voor de Nederlandse Republiek. Het houdt zich bezig met leefomstandigheden; de dood als een maatschappelijk thema; onderzoek en ethiek (omvat kunstonderwerpen, geschiedenis, religie en taal). De workshop bestaat uit acht fasen die kunnen worden verdeeld in afzonderlijke eenheden of aparte sessies. Sommige fasen kunnen worden verwijderd of nieuwe kunnen worden toegevoegd naar de behoeften van de klas.

De onderliggende vraag (thema) is: Wat betekent het om mens te zijn?

De deelnemers bewegen zich terug in de tijd naar een ander historisch tijdperk om te onderzoeken hoe mensen worden gezien en behandeld. Wat waren de dominante waarden vier eeuwen geleden? Hoe beïnvloedden kennis en de tradities in een bepaalde cultuur de leefomstandigheden? Kan een andere historische periode ons begrip van onze eigen levens en onze eigen tijd vormen? Wie staan er tegenwoordig onderaan de maatschappelijke hiërarchie?

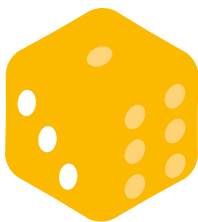
4. *Kids for Kids – The Magic Grater*, Theatre Day Productions, Gaza, Palestina

Een kernactiviteit in het programma van Theatre Day Productions (TDP) heet *Kids for Kids*. Er worden tenminste twee toneelstukken per jaar gemaakt voor deze activiteit. *The Magic Grater* is een van de drie stukken gemaakt in 2009. *Kids for Kids* is een twee maanden durend project voor een groep van 10 tot 20 jongeren op schoolleeftijd: de eerste drie weken zijn een dramaworkshop, de volgende drie weken wordt een groep van tien kinderen gekozen voor hun motivatie en kunnen om een toneelstuk te repeteren en in de laatste twee weken van het project voeren ze het stuk uit voor hun medeleerlingen.

Drama wordt gebruikt als instrument om solidariteit en verbinding tussen de leerlingen te vinden en om interesse op te wekken voor een leervorm die de levens en interesses, en het initiatief, van de leerlingen centraal stelt. Dit specifieke project bestudeert ook het gebruik van volksverhalen als een instrument om de verbeelding en creativiteit van de schooljeugd te doen ontvlammen om zo te spelen en om te gaan met hun dagelijkse persoonlijke en maatschappelijke problemen op een ingebeeld niveau.

Het project maakte deel uit van de drama-activiteiten voor het Palestijnse onderzoek in het DICE project.

Communicatie in de moedertaal

Definitie: Communicatie in de moedertaal is de gave om gedachten, gevoelens en feiten zowel oraal als in geschreven vorm (luisteren, spreken, lezen en schrijven) te uiten en te interpreteren en om taalkundige communicatie over en weer te verkrijgen op een geschikte manier in het volledig scala aan maatschappelijke en culturele contexten - educatie en training, werk, thuis en hobby, volgens hun specifieke behoeften en omstandigheden.*

* Het is erkend dat de moedertaal niet in alle gevallen de officiële taal van de Lidstaten is en dat de vaardigheid om te communiceren in een officiële taal voorwaarde is om de volledige deelname van het individu in de maatschappij te garanderen. Maatregelen om met deze gevallen om te gaan zijn zaak voor de individuele Lidstaten

5. *Towards the Possible*, Centrum voor Drama in Educatie en Kunst CEDEUM, Servië

Het project werd opgezet als deel van het DICE onderzoeksproject om de connectie te tonen tussen educatief theater en dramaactiviteiten en de verbetering van de Lissabon Sleutelcompetenties. Het werd geïmplementeerd in de Hogeschool voor Farmacie en Fysiotherapie in Belgrado. Het project, als een geïntegreerd proces, werd geïmplementeerd door middel van tien workshops, elk bestaande uit een 45 minuten durende sessie. Workshoplessen namen een keer per week na elkaar plaats en klassen hadden hun workshops/lessen afzonderlijk. Het project had de volledige steun van de Rector en alle medewerkers van de school, in het bijzonder die van de taal- en literatuurdocenten.

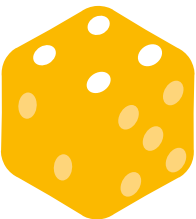
Deze workshop is gebaseerd op het episch gedicht Banovic Strahinja. Dit unieke epische narratief biedt een mogelijkheid om studenten te stimuleren om hun moedertaal en literatuur te verkennen door middel van een nieuwe dynamiek; het leren, uiten en interpreteren van gedachten en gevoelens zoals voorgeschreven door de eerste Lissabon Sleutelcompetentie betreffende communicatie in de moedertaal.

6. Seeking Survival – drama workshop, Eventus TIE, Noorwegen.

De basis voor deze workshop wordt gevormd door een ETD programma dat bestaat uit een workshop, een door het publiek gestructureerde voorstelling en een vervolgworkshop: Seeking Survival, door Eventus TIE⁵. Dit was de contributie van Noorwegen aan het DICE onderzoek. Het programma toerde langs vier scholen. De workshop is zodanig opgezet en omschreven dat het kan worden geleid door één leraar.

Een van de thema's in dit programma bespreekt de *communicatie in de moedertaal* sleutelcompetentie. Wat gebeurt er als je het recht om je eigen taal te spreken verliest? In Seeking Survival is het verlies van taal een verlies van vrijheid van meningsuiting en expressie. Het geeft voor de deelnemers een nieuwe waarde aan de moedertaal, waarmee ze een kans krijgen om zo een groot verlies van fundamentele vrijheid te verkennen en ervaren door het aannemen van de rol van inwoner van een fictief land: Kombarra. De workshop is opgezet om de deelnemers' gave om "gedachten, gevoelens en feiten zowel in gesproken als geschreven vorm (luisteren, praten, lezen en schrijven) te uiten en te interpreteren te verrijken en te vergroten. Alle deelnemers zijn vluchtelingen. Ze vluchten samen met hun docent - de leider van de vlucht (Docent-in-rol) - van hun land.

Ondernemerschap

Definitie: Ondernemerschap verwijst naar de gave van een individu om ideeën om te zetten in actie. Het behelst creativiteit, innovatie en risico nemen, maar ook de gave om projecten te plannen en te managen om doelen te behalen. Ondernemerschap helpt iedereen in het dagelijks leven, zowel thuis als in de maatschappij, het helpt werknemers om zich bewust te worden van de context van hun werk en om ze te helpen kansen aan te pakken, en is een fundering voor specifiekere vaardigheden en kennis die nodig is voor ondernemers die maatschappelijke of commerciële activiteiten opzetten.

5 Seeking Survival is een herziene versie van een eerder Eventus TIE programma: Fanget i Frihet, eerst uitgevoerd in het Drama Boreale (Noorse conferentie) in Jyväskylä, Finland in 1997.

7. *A bunch meaning business: an Entrepreneurial Education programme*, Universiteit van Gdansk en POMOST, Polen

Een interactief blended learning programma dat gebruikt maakt van drama-elementen gebaseerd op een uiteenlopend probleem binnen het *Entrepreneurial Education Programme* ontwikkeld door de universiteit van Gdansk en "POMOST" Association for Humanistic Integretation, gesponsord door de Poolse Nationale Bank. De structuur van het programma omhelst (optioneel) dramaworkshops voor studenten en docenten in deelnemende scholen, een "experts mantel" oefening en het opzetten van een videopresentatie over de oplossing voor het probleem door het team.

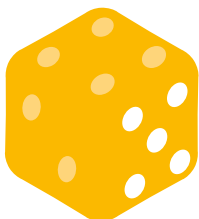
Het probleem richt zich op hoe men het beste mensen rekruteert voor een bepaalde business, hoe men het beste het team ondersteunt met de perfecte leider en het test hun teamwerkvaardigheden door middel van een speciale uitdaging voor die business. De creatieve taak van de studenten is om de wisselwerking aan te gaan met virtuele karakters om aan nuttige informatie te komen, om hun beslissingen aangaande het aannemen van de gekozen karakters te staven en om hun activiteiten voor de ontwikkeling van een succesvolle ondernemingsstrategie te simuleren. Het project behelsde ook de wisselwerking met het publiek (de internetgemeenschap) die overgehaald moest worden om te stemmen voor de oplossing van het probleem.

Het programma draaide van oktober tot mei 2009 in de drie noordelijke districten van Polen en bereikte meer dan 350 studenten in vijftig verschillende scholen.

8. *Early Sorrows - drama workshop*, CEDEUM, Servië

De *Early Sorrows workshop* is een van de Towards the Possible projectsessies gecreëerd voor het Servisch onderzoek binnen het raamwerk van het DICE project. Het *Towards the Possible* project omhelsde twee eenmalige sessies opgezet als twee twee uur durende workshops en tien doorlopende sessies die een keer per week werden geïmplementeerd als een normale les van 45 minuten binnen de normale schooluren en normale schoolcurriculum voor moedertaal en literatuur; maar deze workshop levert een nuttige focus op Ondernemerschap op.

Early Sorrows is een opmerkelijke verzameling van verhalen geschreven door Danilo Kis (1935-1989), briljante schrijver, essayist en vertaler en een van Joegoslavië's beste en meest vertaalde schrijvers. De workshop probeert de meest belangrijke onderwerpen te verkennen in samenspraak met de eisen van het school curriculum en om ze tot leven te laten komen door middel van dramastructuren en ze bij te werken door een relatie aan te gaan tussen deze en de persoonlijke verhalen en ervaringen van de studenten. Dit project droeg bij aan *Ondernemerschap* omdat het slaagde in het implementeren van een ingebeeld idee in een echte, geplande publieke campagne voor een straatnaam in Subotica, Danilo Kis' geboorteplaats als eerbetoon en erkenning voor de geliefde en gewaardeerde auteur.

Inter-persoonlijke, interculturele en sociale competenties, en burgerschapscompetenties

Definitie: Deze competenties dekken alle gedragvormen die personen gebruiken om effectief en constructief deel te nemen aan het sociale en werkende leven en in het bijzonder in diverse maatschappijen en om conflicten op te lossen waar dat nodig is. Burgerschapscompetentie rust personen uit om volledig deel te nemen aan het civiele leven, gebaseerd op kennis van sociale en politieke concepten en structuren en een toewijding voor actieve en democratische deelname.

9. De Gestolen Toets – Leesmij, Nederland

Leesmij deed Forum Theatersessies over de problemen van 'groepsdruk' op vier verschillende scholen. In een 60 minuten durende sessie keken de kinderen naar een korte uitvoering en kregen zij de mogelijkheid om de kwestie te bespreken en te verkennen, gebruikmakend van Forum technieken.

Het doel van de uitvoering en workshop was:

- Om jongeren het heft in handen te laten nemen door hen voorbeelden te geven waar ze op terug kunnen vallen wanneer ze in een situatie van onderdrukking komen. Ze

ervaren hoe je kunt omgaan met zulke situaties en wat je kan doen om eruit te geraken. Als ze dit eenmaal succesvol hebben ervaren in Forum Theater is de kans om dit succesvol te kunnen doen groter.

- Om een inzicht te krijgen in de geest van de onderdrukker. Hij of zij is vaak even onzeker als degene die wordt onderdrukt. Op het moment dat anderen dit begrijpen is het minder aannemelijk dat zij simpelweg de dominante persoon in de groep volgen en zouden ze zelfs de moed kunnen krijgen om het hoofd te bieden aan deze persoon.
- Om jongeren meer inzicht te geven in hun eigen gedrag en het gedrag van anderen. Vaak zijn mensen zich niet bewust van hun eigen gedrag. Het doel is om jongeren zich meer bewust te maken van hun gedrag en om ze meer bereid te krijgen om er verder over na te denken. Bovendien, na deelname in het stuk waarin iemand iets doet door groepsdruk, kunnen ze beter zulke situaties herkennen als het in het echt gebeurt en om het daarna makkelijker te maken om mentaal uit de situatie te stappen, erover na te denken en een strategie te vinden om er mee om te gaan.
- Om jongeren een beginpunt te bieden om te praten over zulke kwesties. Ze kunnen terugverwijzen naar de sessie.

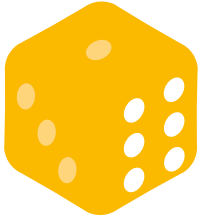
10. *The Teacher – Theater in educatie programma*, Sigma Art, Roemenië

Dit twee tot drie uur durende *Educatief Theater en Drama* (ETD) programma opgezet door Sigma Art Cultural Foundation for Youth is gebaseerd op een toneeltrilogie geschreven door Jean-Pierre Dopagne. Sigma heeft besloten dit aan te passen voor een ETD Programma na ontdekt te hebben dat het toneelstuk een grote indruk achterliet op jongeren. De structuur van het programma bestaat uit een workshop vóór de voorstelling, een interactieve voorstelling met discussies tussen de acteurs en het publiek tussen de scènes door en een workshop na de voorstelling.

Het programma probeert leerlingen in te laten zien dat er een groot potentieel bestaat in de relatie tussen leerling en docent, een potentieel dat de basis kan vormen voor een nieuwe educatieve aanpak en die de interne dynamiek van het klaslokaal kan transformeren. Het heeft als doel de studenten uit te dagen om de dingen vanuit een ander perspectief te zien; menselijke dilemma's en problemen worden heel duidelijk gemaakt in het proces en er worden andere manieren getoond om de levens van de mensen die in het huidige systeem werken te analyseren.

The Teacher is langs scholen in Boekarest gereisd en 300 jongeren uit middelbare scholen werden uitgenodigd op het ACT theater (het eerste Roemeense professionele, onafhankelijke theater in Boekarest, opgericht door Marcel Lure, april 1955) om de uitvoering te zien als een deel van een groot cultureel en educatief jongeren project ondersteund door gemeente.

Dit alles en meer....

Definitie: Nummer 6 van DICE incorporeert de eerste vijf competenties, maar voegt een nieuwe dimensie toe, omdat educatief theater en drama fundamenteel betrokken is met de universele competentie van wat het betekent om mens te zijn. Een toenemende zorg betreffende de coherentie van onze samenleving en het ontwikkelen van democratisch burgerschap vereist een moreel kompas waarmee we onszelf en anderen kunnen vinden in de wereld en waarmee we beginnen te herevalueren en nieuwe waarden creëren; het inbeelden, voorstellen, van een gemeenschap die het waard is om in te leven, en leven met een beter inzicht over waar we naartoe gaan met vaste overtuiging over wat voor soort mensen we willen zijn.

11. *A Window - theatre in education programme*, Big Brum Theatre in Education (TIE) Company, VK

Een ETD programma ontworpen door Big Brum TIE Company met toneelstuk voor jongeren geschreven door Edward Bond als uitgangspunt.

A Window is een opmerkelijk toneelstuk: een inzicht in de verweven problemen van het mens-zijn in een onmenselijke wereld, over de relatie tussen het individu en de samenleving, tussen desillusie en realiteit, keuze en dwang. Het is soms verontrustend, maar altijd zeer mededogend en het straalt menselijkheid uit. Om dit te verkennen gebruikt het programma de concepten van wat wordt gezien en niet wordt gezien, overleven en leven,

een nieuw

onschuld en compromis. De structuur bestaat uit een workshop vóór de voorstelling, een voorstelling met interactie tussen de scènes door en een workshop na de voorstelling.

A Window en het centrum van het programma als gedefinieerd door the Company zelf draait vooral om wat het betekent om mens te zijn en als eee Praktijkcasg illustreert het de invloed van drama op de universele competentie zoals gedefinieerd door het DICE project als *Dit alles en meer....*

Het programma reisde scholen af in de West Midlands en nationaal, en ook in de West Bank, Palestina van oktober 2009 tot januari 2010.

Het programma was de spoorslag voor het eenmalige VK onderzoek in het DICE project.

12. *Puppets – a theater in education programme*, Káva Drama/Genootschap voor Theater in Educatie, Hongarije.

Dit 150 minuten durende Educatief Theater (DrameIETD) programma gaat over vrijheid, plicht en noodzaak. De acteur/drama docenten en de jonge deelnemers denken en spelen samen gebruikmakend van theater en drama. De focus ligt op of, waar en wanneer we echt onszelf kunnen zijn te midden van alle druk die ligt op onze toegewezen rollen in de samenleving en de daaraan verbonden verwachtingen. Het stuk – dat focust op kledij (de kostuums die wij dragen) - onderzoekt het gedrag, de verwachtingen, dwangimpulsen en gedachten die we aanmeten met onze kledij door het verhaal van een jonge prins.

en

Het project kan niet worden gerealiseerd en kan niet opereren zonder deze basisvoorwaarden: de acteur/drama docenten, het verhaal en de dramasisituatie moet de kinderen in een collectieve verkenning op zowel emotioneel en intellectueel gebied samenbrengen. De kinderen moeten ook de kans krijgen om vrijuit te spreken zonder angsten.

Het doel van dit programma is om de jonge deelnemers samen te laten denken over de kwesties die in het stuk naar voren komen (het theatergedeelte van het programma) vanuit zoveel mogelijk bedenkbare aspecten. Het stuk richt zich op de ultieme menselijke vraag: wie ben ik echt?

C Nog een rol met de dobbelstenen (DICE) – Wat u kunt doen

Het ontwikkelen van het gebruik van educatief theater en drama & en hoe u er meer over te weten kunt komen:

Dit deel is gericht op wat u kunt doen om educatief theater en drama in uw context te ontwikkelen.

Wanneer je met de dobbelstenen rolt, weet je nooit wat voor nummer het wordt. Er is een moment van spanning, afwachting, en zelfs verwachting wanneer ze rollen... Dit is de spanning, afwachting en verwachting die je moet zoeken als je je bezig houdt met educatief theater en drama. Je weet nooit precies wat de volgende dobbelsteenrol met zich meebrengt. Hetzelfde geldt voor elke stap van het drama- of theaterproces, omdat alle deelnemers invloed hebben op elke stap. En zelfs als je niet altijd het "hoogste getal"

scoort in je dramawerk, krijg je, net als in een dobbelsteenspel, altijd nog een kans. En soms is het getal één net zo nuttig als het nummer zes. Je kunt reageren op de uitkomst van welke dobbelsteenrol dan ook.

Om educatief theater en drama te behouden en het te ontwikkelen op nieuwe plaatsen zijn er veel spilfiguren die DICE kunnen aanwenden, maar we willen graag met deze beginnen:

Docenten

Soms voelen docenten zich geïsoleerd in hun werk. De druk van een vernietigend schema en een onophoudelijke routine creëren vergeetachtigheid: voor dingen die ooit kracht gaven aan ons en onze leerlingen, inspiratiemomenten, de spanning van iets nieuws en uitdagends delen. Soms weerhoudt de druk er ons van om te zoeken naar andere manieren van doceren of het verrijken van wat we al doen. Als je het gevoel hebt dat er nood aan verandering in je klaslokaal of op je school is, hoe klein dan ook, kun je de eerste stappen zetten. Geef jezelf de kans om DICE te gebruiken – en maak een verschil:

1. **Kijk naar je schema** en kies uit eender welk curriculum materiaal waar je mee werkt en probeer een dramatische fictie als raamwerk voor verkenning op te zetten. Het hoeft niet langer te duren dan tien minuten.
2. **Ga naar SECTIE B van dit boek** en gebruik een van de voorbeelden als inspiratie of maak je eigen dramastructuur.
3. **Klop aan bij de Rector** en praat met hem/haar over wat jouw school kan doen om een beleid voor het gebruik van educatief theater en drama te ontwikkelen (inclusief het ontwikkelen van het profiel van jouw school).
4. **Ga naar een collega**, tik hem/haar op de schouder; je openingszin is: “Wil je meedoen in mijn volgende dramasessie?” (Dit zou mogelijk zijn voor evaluatie van waar je mee bezig bent, maar ook om wat advies te krijgen, je collega te inspireren of om een collegiaal samenwerkingsverband aan te gaan)
5. **Ga bellen** en nodig een ETD gezelschap of theater groep of theater/drama docent uit om naar jouw school te komen.
6. **Denk aan jouw favoriete artiest of kunstvorm of iets dat jou inspireerde** (bijvoorbeeld een toneelstuk, film, schilderij, boek, gedicht, dans, foto, muziek, of zelfs de artiesten die ze gemaakt hebben) en gebruik het om een idee voor een drama te vormen dat jezelf en je studenten zal interesseren en kijk of dit deel kan uitmaken van jouw huidige curriculum.

Rectoren

Als Rector heb je een significante invloed op het schoolleven, de ervaring en onderwijs van de kinderen en uiteraard het schoolprofiel. Een school die de kunsten prioriteit geeft en erkenning geeft aan het educatieve potentieel van theater/drama zal tegelijkertijd de algemene ontwikkeling, educatie en zelfverzekerdheid van de leerlingen ondersteunen. De eerste stappen die in deze richting genomen moeten worden zijn niet economisch, maar ze eisen openheid van jezelf en je medewerkers om te veranderen en te ontwikkelen. Probeer DICE te gebruiken en kijk wat er op jouw school kan gebeuren!

1. **Zet een denktank op** bestaande uit kunstdocenten van jouw school om een kunsteducatie project te ontwikkelen met theater/drama als de centrale activiteit.
2. **Vertel een mederector** over het nieuwe educatieve theater en drama profiel van jouw school.
3. **Meld je aan voor subsidie** om een educatief theater en drama project te realiseren voor a) degenen die het minst goed presteren en b) degenen die zeer goed presteren op jouw school.
4. **Bezoek een ETD gezelschap of theater/drama docent** in jouw buurt met de bedoeling om met hen samen te werken. (Als er geen ETD gezelschappen in jouw regio zijn, contacteer dan een theatergroep die meer wil doen dan alleen maar vermaken).
5. **Vind de goede ruimte voor theater en drama in jouw school.** Als je een theater/drama ruimte hebt, hoe kan deze dan verbeterd worden? Als er geen is, hoe kan er dan een gemaakt worden?
6. **Nodig een expert theater/drama docent uit** om jouw volgende cursus voor alle werknemers tijdens werkuren te runnen.

Theaterartiesten

De meeste theaterartiesten kiezen ervoor om alleen voor een volwassen publiek te spelen. In onze cultuur (van de DICE landen), heeft kinderen- en jongerentheater niet dezelfde status als volwassenentheater, omdat kinderen en jongeren niet hetzelfde respect krijgen als volwassenen. Theaterartiesten die werken voor en met een jonger publiek zullen echter de eerlijkheid, eisen en uitdagingen dat een jong publiek biedt bevestigen, en, als je naar de participatiegenres kijkt, zul je het belang van jouw werk in een heel ander licht zien. Als je werkt met jongeren en kinderen, gebruik dan DICE om in contact te komen met andere theaterartiesten om jouw ervaring te delen.

Als je nog nooit dit werk hebt geprobeerd, raap dan de dobbelsteen (DICE) op en geef jezelf nieuwe artistieke ervaringen en probeer het volgende:

1. **Denk na over je eigen artistieke ervaring.**

Wanneer had je het idee dat je invloed had op jongeren – en waarom?

2. **Nodig een dramaklas uit** voor je volgende repetitie en praat met hen erover en/of probeer een uitnodiging te krijgen om een dramaklas aan het werk te zien in een school.

3. **Luister:** *Theater blijft theater, zelfs als het educatief theater is en als het goed theater is, is het ook vermakelijk.*⁶ Is deze uitspraak van toepassing op jouw werk?

4. **Bel een theater/dramadocent** en kijk of jullie genoeg gemeen hebben om samen een theater/drama project te beginnen.

5. **Klop eens aan bij een artdirector** en meld je aan om vrijwillig te werken met de educatie afdeling (als die bestaat) - of met een theater/dramadocent in jouw regio om voorbereidend materiaal voor scholen te maken.

6. **Maak een voorstelling** voor een doelpubliek van 13 tot 16 jarigen en noteer je gedachten over elke voorstellingservaring en deel dit met anderen.

Studenten

Als je dit boek gelezen hebt of deelgenomen hebt aan werk dat hierdoor is geïnspireerd en je wilt graag deelnemen aan meer educatief theater en drama, gebruik dan DICE om een kans te creëren. Als theater/drama geen deel is van het curriculum op jouw school of als er geen educatief theater en drama programma beschikbaar is in jouw school of omgeving, dan zijn er dingen die je daaraan kunt doen. De onderzoeksresultaten geven aan dat educatief theater en drama ons aanmoedigt om actievere burgers te worden en om het initiatief te nemen – dus creëer een mogelijkheid om zowel jouw liefde voor theater en drama als jouw invloed op je eigen educatie te ontwikkelen.

1. **Kijk naar alle mogelijkheden in jouw omgeving:** niet alleen op jouw school, maar ook bij culturele centra, jeugdhonken of theaters. Het is mogelijk dat je hier een open theater/drama programma vindt.
2. **Geef dit boek aan jouw docent of klas of zelfs de Rector.** Vertel ze waarom jij educatief theater en drama op jouw school wil.
3. **Deel dit boek met je vrienden en je ouders,** en vraag hun hulp bij het presenteren van jou betoog voor educatief theater en drama op jouw school.

6 Brecht, Bertolt (1936). "Theatre for Pleasure or Theatre for Instruction?" In John Willett (2001). *Brecht on Theatre. The Development of an Aesthetic*, London: Methuen Publishing Ltd.

4. **Schrijf een brief** naar een hoge functionaris, zoals het schoolbestuur, de burgermeester, lokale vertegenwoordigers of zelfs de lokale krant waarin je vertelt waarom jij vindt dat er educatief theater en drama in jouw omgeving moet komen. Weinig jongeren doen dit – het zou zelfs een verandering teweeg kunnen brengen.
5. **Doe het gewoon.** Zoek iets om aan te werken – een verhaal, een gebeurtenis uit je leven, jouw favoriete toneelstuk en vraag jouw docenten om een plek om te werken en om ondersteuning voor de uitvoering op het podium met je vrienden. Als het een verhaal of toneelstuk is dat je momenteel voor school aan het lezen bent, dan is het literatuur en deel van het curriculum.
6. **Schrijf naar ons** – misschien weten wij wie je in jouw land kunt contacteren om je verder te helpen.

Universitaire docenten voor dramatische kunsten of docent-training

Als universitair docent die dit boek leest ben je ofwel bezig met het onderwijzen van educatief theater en drama of bestaat het vak niet op jouw instituut en ben je voldoende geïnteresseerd om het te introduceren. Het opleiden van ervaren dramadocenten is cruciaal, omdat drama heel moeilijk is voor iemand zonder opleiding en ondersteuning. Gebruik DICE in beide gevallen om te lobbyen voor educatieve theater- en dramavakken en modules.

1. **Als educatief theater en drama een eigen BA of MA programma heeft in uw instelling** – geef dan dit boek en het andere deel (DICE onderzoeksresultaten en aanbevelingen) aan de Decaan. Het is het bewijs dat jouw vak nodig is en een grote invloed heeft.
2. **Als educatief theater en drama niet een eigen BA of MA programma heeft in uw instelling** – geef dit boek samen met het andere deel aan de Decaan en beveel hem/haar aan dat jouw instituut zulk een vak nodig heeft. Het kan verstandig zijn om een leidende rol te hebben in het schrijven van de erkenningbrief.
3. **Overtuig jouw Decaan dat de basisbeginselen van educatief theater en drama deel zouden moeten uitmaken van alle docentopleidingsvakken.**

Competentie in het gebruik van educatief theater en drama als een methode voor vakoverschrijdend onderwijs kan geïntegreerd worden met andere onderwerpen zoals pedagogie, taalstudies, sociale wetenschappen, geschiedenis en zelfs wetenschappen.

4. **Lanceer een onderzoeksproject naar educatief theater en drama of neem deel aan een bestaand onderzoek.**
5. **Nodig een expert uit een andere regio of ander land uit om een lezing of workshop te geven.** Het is altijd wijs om nieuwe expertise binnen te halen en nieuwe lokale, nationale en internationale samenwerkverbanden te ontwikkelen.
6. **Organiseer een open dag of conferentie over educatief theater en drama** met de deelname van collega's en andere professionele docenten en artiesten, inclusief studenten en oud-studenten, in het bijzonder dramadocenten die nu op scholen, in theaters, en voor culturele of andere relevante organisaties werken.

Beleidsmakers

Als je dit boek gelezen hebt als beleidsmaker en je hebt dit deel bereikt, dan moet je heel toegewijd zijn aan educatief theater en drama. Er zijn maar weinigen zoals jij en jouw expertise, hulp en invloed is erg nodig als de educatieve theater en drama gemeenschap verandering wil teweeg brengen.

1. **Haal het andere deel van deze publicatie in huis** (DICE onderzoeksresultaten en aanbevelingen) en lees het door.
2. **Haal ook versies (beiden) voor je collega's** en vraag ze het te lezen.
3. **Ga naar de "Aanbevelingen" sectie in dat boek** (DICE onderzoeksresultaten en aanbevelingen) en kijk wat jij kunt doen in je regio om de situatie voor educatief theater en drama te verbeteren.
4. **Deze aanbevelingen zijn gebaseerd op echte behoeften van echte mensen** – neem de tijd om naar scholen en beoefenaars in jouw regio te gaan en begin een dialoog met hen om zo tot een strategie te komen om de ontwikkeling van dit werk te ondersteunen.
5. **Help ons met het zoeken naar andere beleidsmakers en besluitvormers** die de aanbevelingen in andere regio's kunnen implementeren. Contacteer ze en stuur ze kopieën van de twee boeken.
6. **Krijg eerstehands ervaring.** Neem jezelf en je kind (of een ander kind dat je goed kent) mee naar een educatief theater en drama activiteit in de buurt en/of overtuig zijn/haar docent om de hele klas mee te nemen, met jouw steun.

Er zullen andere personen in andere groepen, organisaties of instituten zijn die benaderd kunnen worden voor het steunen van de ontwikkeling van educatief theater en drama. Ze kunnen zelfs professionals en beoefenaars van veel verschillende gebieden zijn die de belangen van de jeugd voorop stellen - er is altijd nog een dobbelsteenrol (DICE).

Onthoud: elke stap die je neemt kan significant zijn, het maakt niet uit hoe klein. En je begint niet helemaal alleen. De DICE onderzoeksresultaten en aanbevelingen publicatie en deze educatieve handleiding bieden een scala aan referenties en contactpunten die door de hele EU reiken en die er voor jou zijn om te contacteren.

